CERC DE EVALUARE PSIHOLOGICĂ

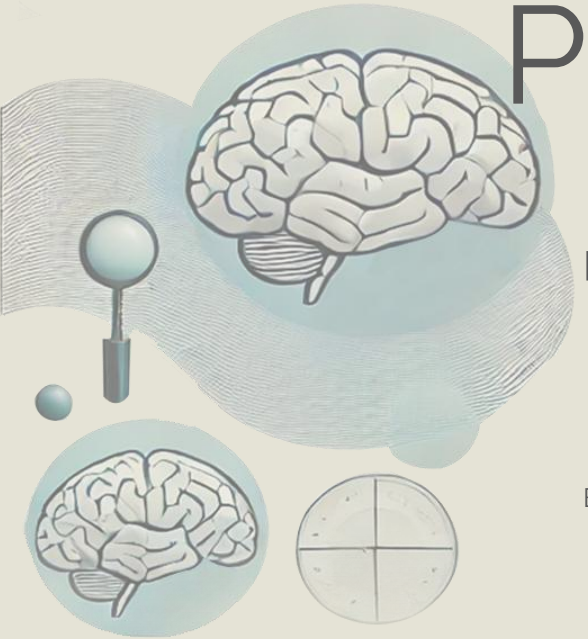

DAPP-BQ ® Dimensional assessment of personality pathology – Basic Questionaire
Chestionarul de Evaluare Dimensională a Patologiei Personalității

10.04.2025

Eveniment organizat de profesorii și studenții programului masteral Comportament Organizațional și Consiliere Psihologică.

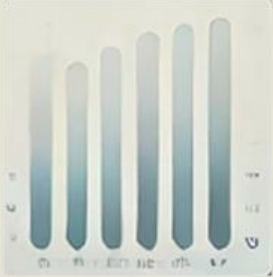

Modelul categorial al tulburărilor de personalitate

- Clasificările psihiatrice au descris, în mod tradițional, tulburările de personalitate folosind **categorii diagnostice**
- Abordarea categorială susține faptul că tulburarea de personalitate este fie prezentă, fie absentă
- Până la DSM-V, tulburări diferite se excludeau reciproc
- Studiile ştiinţifice au eşuat în mod sistematic în demonstrarea unei distincţii clare dintre personalitatea normală şi personalitatea disfuncțională
- nu au fost identificate trăsături specifice tulburărilor de personalitate
- structura factorială a trăsăturilor este foarte congruentă între eșantioanele clinice şi cele non-clinice
- Suprapunerea diagnostică era foarte des întâlnită, un număr consistent de pacienți nu se încadrau în criteriile DSM, "tulburarea de personalitate nespecificată în alt mod" era adesea cel mai întâlnit diagnostic

Modelul dimensional al tulburărilor de personalitate

- În contrast cu modelul categorial, DAPP-BQ se bazează pe un **model dimensional al tulburărilor de personalitate**
  - structura trăsăturilor care țin de tulburările de personalitate nu diferă între eşantioanele clinice și cele non-clinice
  - nu există dovezi privind o discontinuitate în distribuția trăsăturilor care definesc tulburările de personalitate
  - trăsăturile care țin de tulburările de personalitate sunt trăsături continue care acoperă şi personalitatea normală
  - distincţia dintre nivelul normal şi nivelul disfuncţional pentru aceste caracteristici de personalitate este mai degrabă cantitativă decât calitativă

- DAPP-BQ oferă o variantă alternativă față de clasificările oficiale pentru descrierea întregului domeniu al tulburărilor de personalitate, compatibilă cu conceptele utilizate în practica clinică

Utilitatea instrumentului

- evaluează o serie de caracteristici afective, cognitive şi interpersonale care au implicații importante pentru sănătatea mentală, adaptarea şi bunăstarea fizică a unei persoane
- a fost dezvoltat, inițial, pentru a evalua probleme de personalitate cu semnificație clinică
- Faptul că un pacient se potriveşte criteriului pentru un diagnostic oferă prea puține informații mai specifice asupra simptomelor, comportamentelor sau trăsăturilor care sunt problematice pentru acea persoană
- identifică problematicile care necesită atenție terapeutică
- vine în sprijinul clinicianului pentru a face un plan de tratament cât mai eficient
- A fost conceput pentru a fi folosit împreună cu alte modalități de evaluare, in context clinice sau non-clinice
- Poate fi potrivit pentru evaluarea pacienților cu o varietate de alte tulburări psihiatrice printre care, tulburări de anxietate, tulburări de alimentație, tulburări privind adicția de diferite substanțe şi tulburări somatice.
- DAPP-BQ trebuie să fie folosit şi interpretat întotdeauna de un clinician calificat

Privire de ansamblu

- 290 itemi (scară Likert în 5 trepte) care evaluează 18 dimensiuni reprezentative pentru tulburările de personalitate
- Completarea durează între 35 și 50 de minute
- Itemii au fost scriși în aşa fel încât să poată fi citiți și înțeleşi de un copil de clasa a cincea
- Cele 18 scale sunt definite in termenii în care aceste trăsături se manifestă la persoane cu tulburări de personalitate
- numele scalelor reflectă termeni diagnostici şi constructe care sunt utilizate în mod normal în practica clinică, venind astfel in ajutorul clinicienilor, in diagnosticarea şi tratamentul pacienților lor (de multe ori, sunt disponibile intervenții specifice pentru a trata comportamente reprezentate prin aceste trăsături – e.g., tratarea anxietății)
- 8 itemi care compun scala de validitate a instrumentului, pentru a oferi o măsurare adecvată a dezirabilității sociale

Structură şi caracteristici generale

- Scalele au fost dezvoltate pe baza unei analize extensive critice a literaturii cu privire la trăsăturile descriptive ale tulburărilor de personalitate (inițial, au fost identificate 1000 denumiri de trăsături), apoi au fost izolate cele mai importante trăsături și reduse la 18 trăsături de baza pe baza analizelor statistice multivariate
- Cele 18 trăsături sunt grupate în patru factori
- Structura dimensională oferă o evaluare comprehensivă a patologiei personalității
- Itemii sunt bazați pe definiții explicite ale fiecărei trăsături conform literaturii de specialitate și a unor interviuri cu pacienți diagnosticați cu tulburări de personalitate
- Poate fi aplicat de către psihologi sau psihiatri sau alt domeniu conex

Adaptarea și etalonare în România

- eșantionul a fost format din 1181 participanți (595 bărbați, 586 femei)
- Fidelitate: consistență internă Cronbach-α foarte bună, între .82 și .90, pentru toate scalele
- Validitatea a fost investigată prin prisma corelațiilor inter-scale, a analizei factoriale și a congruenței cu structura chestionarului raportat pentru eșantioanele nord-americane
- Toate corelațiile au fost semnificativ statistic, cu valori medii spre mari, cu excepția unei corelații scăzute între Compulsivitate și Autovătămare
- Analiza factorială a confirmat structura în patru factori
- Prin excepție, Narcisismul a prezentat o congruență foarte mică la nivel de scală cu structura raportată de autorii testului, însă o explicație poate fi că, pe populație românească, Narcisismul încarcă pe factorul II – Comportament disocial, în cultura romînească Narcisismul fiind mai degrabă grupat cu constructe precum Nepăsare emoțională, Probleme de conduită decât cu constructe precum Labilitatea emoțională.
- Indiferent de factorul în care încarcă, constructul este valid, iar scala oferă o fidelitate foarte bună, de .86

Clusterele DAPP-BQ

DISFUNCȚIONALITATE EMOȚIONALĂ [CLUSTERUL BORDERLINE]

1. Labilitate emoțională
2. Anxietate
3. Disfuncționalitate cognitivă
4. Probleme de identitate
5. Atașament nesigur
6. Opoziționalitate
7. Submisivitate

COMPORTAMENT DISOCIAL [CLUSTERUL ANTISOCIAL / PSIHOPATIC]

1. Nepăsare emoțională
2. Probleme de conduită
3. Narcisism
4. Respingere
5. Căutarea stimulării

EVITARE SOCIALĂ [CLUSTERUL EVITANT-SCHIZOID]

1. Probleme de intimitate
2. Afiliere scăzută
3. Expresivitate limitată

COMPULSIVITATE [CLUSTERUL OBSESIV-COMPULSIV]

1. Compulsivitate

ALTELE

1. Autovătămare
2. Suspiciozitate

Scalele DAPP-BQ – secțiunea Comportament disocial

Denumirea scalei (RO)	Definiție	Sub-trăsături/ comportamente asociate
Nepăsare emoțională	Lipsa empatiei și a sentimentului de regret; lipsa vinovăției față de efectele dăunătoare ale propriilor acțiuni asupra celorlalți; tendința de a-i disprețui pe ceilalți, cinism; exploatarea celorlalți în folos propriu; convingerea că ceilalți pot fi uşor manipulați sau induşi în eroare, credința in istețimea propriei persoane și în abilitatea de a profita de ceilalți: poate fi șarmant in urmărirea propriilor teluri; egocentrism (tendința de a-şi urmări propriile nevoi fără considerație față de ceilalți); iresponsabilitate (tendința de a nu îndeplini obligațiile asumate); cruzime (plăcerea de a-i umili şi degrada pe ceilalți), fascinat de violență şi tortură.	Convingerea că ceilalți nu merită respect Lipsa empatiei Lipsa sentimentului de regret Exploatarea celorlalți Egocentrism Iresponsabilitate
Probleme de conduită	Nu respectă normele sociale şi legile, este violent şi recurge la amenințări şi la intimidare mai ales când este furios; deseori are o istorie de comportamente juvenile antisociale, tinde spre abuz de substanțe (alcool sau droguri); deseori se amăgeşte singur şi îşi raționalizează acțiunile, sfidează în mod deliberat autoritatea	Nu respectă normele sociale Violent Comportament juvenil disocial Abuz de substanțe
Narcisism	Işi exagerează reuşitele și abilitățile, îşi doreşte admirație, preocupat de fantezii despre succes infinit, putere, excelență, frumusețe; se simte și se comportă ca și cum ar fi stăpân; se comportă în aşa fel încât să fie observat; are o nevoie puternică de a fi acceptat și de a i se da dreptate.	Mândru Nevoia de a fi lăudat și admirat Nevoia de aprobare Caută atenție
Respingere	Antagonic și ostil față de ceilalți; caută să îi domine și controleze pe ceilalți; îi place să dețină controlul; nu îi este frică să îi provoace pe ceilalți, îi place să îi influențeze pe ceilalți; este rigid în sensul că are idei şi aşteptări fixe; critic; ii judecă pe ceilalți cu uşurință.	Ostil și agresiv Stil de gândire rigid dominant îi judecă pe ceilalți
Căutarea stimulării	Are nevoie de și caută situații stimulante fără să se gândească la consecințe, are nevoie de varietate, are dificultăți în tolerarea rutinei, işi asumă riscuri nenecesare, vrea să îşi depăşească limitele, neagă realitatea unui pericol care il poate afecta; acționează pe moment fără a planifica sau anticipa consecințele; are dificultăți in a urmari planul stabilit; nu pare să învețe din experiență	Caută senzații Nu il interesează pericolul sau consecințele Nesăbuit Impulsiv

Scalele DAPP-BQ - secțiunea Disfuncționalitate emoțională

Denumirea scalei (RO)	Definiție	Sub-trăsături/ comportamente asociate
Labilitate emoțională	Schimbări emoționale frecvente şi imprevizibile, schimbător, emoțiile apar uşor şi sunt intense, iritabil cu predispoziție uşoară spre enervare; nerăbdător; apar uşor şi frecvent stări de furie intensă, reacții emoționale exagerate şi semnificație emoțională exagerată a evenimentelor.	Emoții schimbătoare Reactivitate emoțională exagerată Hipersensibilitate Stări labile de furie Iritabilitate
Anxietate	Sentimente de frică resimțite cu uşurință, îngrijorare şi tensiune, sentimente frecvente de teamă şi amenințare; sentiment permanent de tensiune şi nervozitate; gânduri despre experiențe neplăcute; incapacitatea de a-şi distrage atenția de la gânduri şi experiențe dureroase; incapacitatea de a lua decizii din cauza fricii de a face greşeli; existența sentimentului de vinovăție.	Anxietate ca trăsătură Indecizie Predispunere la sentimente de vinovăție
Disfuncționalitate cognitivă	In situații de stres, gândurile tind să devină dezorganizate şi confuze, poate arăta semne de psihoză; tinde să aibă sentimente de depersonalizare sau derealizare şi poate avea comportament disociativ, deseori manifestă trăsături tipice pentru cogniția schizotipală (de exemplu, gânduri paranoice uşoare, iluzii şi pseudohalucinații).	Depersonalizare şi derealizare Cogniție schizotipală Psihoză
Atașament nesigur	Se teme de respingere şi abandon din partea persoanelor apropiate; frica de a pierde sau de a fi separat de persoanele dragi; se simte bine numai atunci când sunt prezente persoanele dragi; în situații de stres caută proximitatea persoanelor dragi; protestează cu vehemență împotriva separării; frică de singurătate, încearcă mereu să nu rămână singur.	Se opune separării Are nevoie de siguranță Caută proximitatea li este frică de pierderea celor dragi Nu tolerează singurătatea
Submisivitate	Supus şi neasertiv; se subordonează pe sine şi subordonează nevoile propri nevoilor celorlalți; urmăreşte în mod pasiv interesele şi dorințele celorlalți; este de acord cu ceilalți şi se supune abuzului şi intimidării pentru a păstra relațiile; caută sfaturile şi sprijinul celorlalți pentru majoritatea acțiunilor sale; acceptă imediat sugestiile celorlalți şi adesea pare credul	Neasertiv Caută sfaturi şi sprijin din partea celorlalți Sugestibil

Scalele DAPP-BQ – secțiunea Evitare socială

Denumirea scalei (RO)	Definiție	Sub-trăsături/ comportamente asociate
Probleme de identitate	Imagine de sine fragmentată şi instabilă; sentimente de gol şi plictiseală; sentimente de lipsă de speranță asupra viitorului, tinde să accentueze evenimentele și experiențele negative, aderă puternic la convingeri negative	Concepție de sine schimbătoare Sentimente cronice de gol Anhedonie Pesimism
Afiliere scăzută	Distant din punct de vedere interpersonal; detaşat social; nu este foarte sociabil; caută situații care nu includ alte persoane și refuză oportunitățile de a socializa; are puțini prieteni, nu inițiază şi nu se bucură de contactul social; are abilități de comunicare scăzute, îi este frică de situațiile sociale	Comportament de afiliere scăzut Abilități sociale reduse Anxietate socială
Expresivitate limitată	Nu își arată emoțiile, pare că nu ar avea emoții; evită situațiile emoționale, reacții plate în situații emoționale; evită să împărtăşească cu alții informații personale; nu se simte confortabil când oferă detalii personale, evită expunerea accidentală; preferă să facă față situațiilor singur și foarte rar cere ajutor altora.	Exteriorizare redusă a tuturor emoțiilor Refuză expunere Are încredere doar în sine
Probleme de intimitate	Nu îl interesează intimitatea şi ataşamentul; evită intimitatea şi ataşamentul; îi este frică de intimitate, în situații de stres nu caută prezența celorlalți, nu reacționează la separarea de sau la reunirea cu ceilalți, deşi îi este frică, poate dori relații intime; nu îl interesează sexualitatea, nu derivă plăcere din experiențele sexuale, deseori îi este frică de relaţiile sexuale	Evită ataşamentul şi intimitatea Sexualitate inhibată Își dorește intimitate

Scalele DAPP-BQ

Denumirea scalei (RO)	Definiție	Sub-trăsături/ comportamente asociate
Opoziționalitate	Rezistă aşteptărilor pe care ceilalți le au de la el privind o performanță satisfăcătoare pentru sarcinile de rutină şi din acest motiv nu îndeplineşte cererile celorlalți și nu se ridică la nivelul aşteptărilor lor; urăşte figurile de autoritate; îi lipseşte ambiția, foarte rar preia inițiativa, are niveluri scăzute de activitate și nu reuşeşte să aibă control asupra vieții sale; nu termină sarcinile la timp, uită să facă diverse lucruri, nu face planuri şi nu se organizează dinainte, refuză pasiv cooperarea cu ceilalți	Pasiv Opozițional Îi lipsește organizarea
Autovătămare	Face intenționat fapte prin care îşi face rău sieşi, precum auto-mutilare, supradoze; are gânduri frecvente de sinucidere, stresul şi distresul duc adesea la gânduri de autovătămare.	Idei de autovătămare Fapte prin care își face rău
Suspiciozitate	Nu are incredere în alți oameni; este hiperalert față de semne de înşelăciune sau răutate; caută semnificații ascunse în diferitele evenimente, pune la îndoială loialitatea celorlalți; adesea se simte persecutat	Suspicios Hipervigilent

Scalele DAPP-BQ

Labilitate emoțională
- Scoruri mari – persoane iritabile
- Sunt dificile interacțiunile non-emoționale sau neutre cu ceilalți
- Persoane hipersensibile
- Simptome specifice anxietății și depresiei
- Poate fi confundată cu tulburarea bipolară de tip II

Anxietate
- Tendința de ruminație și catastrofare
- Simptome specifice anxietății și depresiei

Nepăsare emoțională
- Implicații în psihologia clinică și judiciară
- Componentă a psihopatiei
- Scoruri ridicate – comportament antisocial

Scalele DAPP-BQ

Disfuncționalitate cognitivă
- Gânduri și idei neobișnuite sau excentrice – din zona cognițiilor schizotipale

Compulsivitate
- Scoruri mari - complianță crescută față de terapie

Probleme de conduită
- Componenta comportamentală a psihopatiei
- Abuzul de diverse substanțe, printre care și alcoolul

Probleme de identitate
- Componenta pesimistă – exacerbează gândurile suicidare
- Integrare slabă a structurii sinelui
- Ideile despre sine se modifică în funcție de relațiile pe care le au și de nevoile celorlalți de a-i percepe într-un fel anume – stil cameleonic
- Scor scăzut – perspectivă optimistă asupra lumii; capacitatea de a tolera și de a se bucura de singurătate

Scalele DAPP-BQ

Atașament nesigur
- Zona clinică - trăsătură a dependenței

Probleme de intimitate
- Evitarea relațiilor apropiate
- Dificil de gestionat în procesul terapeutic

Afiliere scăzută
- Lipsă de motivație privind schimbarea
- Scor scăzut – sociabilitate și spirit gregar
- Există dorința de interacțiune socială și de relații de lungă durată

Narcisism
- Idealizarea celorlalți / devalorizare radicală
- Atitudine disprețuitoare față de clinician

Scalele DAPP-BQ

Opoziționalitate
- Dificultăți de motivare privind schimbarea
- Resping ajutorul și nu se conformează la tratament

Respingere
- Dificultăți interpersonale
- Încearcă să-și asume un rol dominant în relația terapeutică
- Stil cognitiv rigid – nu sunt dispuși să învețe moduri noi de gândire

Expresivitate limitată
- Autosuficiență
- Apelează rar la ajutorul celorlalți
- Atenție extremă privind dezvăluirea de informații despre sine celorlalți (inclusiv în terapie)

Suspiciozitate
- Este dificilă stabilirea unei relații terapeutice

Scalele DAPP-BQ

Autovătămare
- Acțiuni care apar atunci când persoana este în distres
- Stresul – tinde să evoce gânduri de suicid, care devin adeseori cronice
- Ideația suicidară cronică – se schimbă încet, mult după ce s-au remis comportamentele deliberate de autovătămare

Căutarea stimulării
- Nevoie de varietate; nu suportă rutina
- Nevoia de stimulare – asumarea de riscuri nenecesare
- Probleme de conduită

Submisivitate
- Componentă a dependenței
- Atașament nesigur
- Posibilă complianță pasivă în terapie

DSM & DAPP-BQ

Tabelul 3.3. Trăsăturile alternative DSM-5 și scalele echivalente din DAPP-BQ

Trăsăturile DSM-5	Scalele DAPP-BQ
Anhedonie	
Anxietate	Anxietate
Căutarea atenției	Componentă a Narcisismului
Nepăsare emoțională	Nepăsare emoțională
Cognitiv și perceptiv	Disfuncționalitate cognitivă
Falsitate	Componentă a Problemelor de conduită
Depresivitate	Componentă a Labilității afective
Distractibilitate	
Excentricitate	Componentă a Dereglării cognitive
Labilitate emoțională	Labilitate emoțională
Grandiozitate	Narcisism
Ostilitate	Respingere
Impulsivitate	Componentă a Căutării stimulării
Evitarea intimității	Probleme de intimitate
Iresponsabilitate	Componentă a Problemelor de conduită
Manipulare	Componentă a Conduitei insensibile
Perseverență	
Afectivitate limitată	Expresivitate limitată
Asumarea riscului	Componentă a Căutării stimulării
Perfecționism rigid	
Insecuritatea separării	Atașament nesigur
Submisivitate	Submisivitate
Suspiciozitate	Suspiciozitate
Credințe și experiențe neobișnuite	Disfuncționalitate cognitivă
Retragere	Evitare socială

DSM & DAPP-BQ

Tabelul 3.2. Trăsăturile definitorii ale tulburărilor de personalitate din Secțiunea III a DSM-5 și echivalența acestora cu scalele DAPP-BQ

Tipurile din DSM-5	Trăsăturile din DSM-5	Scalele DAPP-BQ
Antisocial	Manipulare	Nepăsare emoțională
	Nepăsare emoțională	Nepăsare emoțională
	Înșelăciune	
	Ostilitate	Respingere
	Asumarea riscului	Căutarea stimulării
	Iresponsabilitate	
Evitant	Anxietate	Anxietate
	Retragere	Afiliere scăzută
	Anhedonie	
	Evitarea intimității	Evitarea intimității
Borderline	Labilitate emoțională	Labilitate emoțională
	Anxietate	Anxietate
	Insecuritatea separării	Atașament nesigur
	Depresivitate	Labilitate emoțională
	Impulsivitate	Căutarea stimulării
	Asumarea riscului	Căutarea stimulării
	Ostilitate	Respingere
Narcisic	Grandiozitate	Narcisism
	Căutarea atenției	Narcisism
Obsesiv-compulsiv	Perfecționism rigid	
	Perseverență	
	Evitarea intimității	Evitarea intimității
	Afectivitate limitată	Expresivitate limitată

DSM & DAPP-BQ

Tabelul 3.1. Scalele DAPP-BQ și tulburările de personalitate DSM-5

Tulburarea de personalitate DSM-5	Trăsături primare
Paranoid	Suspiciozitate
Schizoid	Afiliere scăzută Expresivitate limitată Probleme de intimitate
Schizotipal	Disfuncționalitate cognitivă Suspiciozitate Expresivitate limitată Afiliere scăzută
Antisocial	Nepăsare emoțională Probleme de conduită Respingere Căutare stimulării
Borderline	Atașament nesigur Autovătămare Anxietate Labilitate emoțională Disfuncționalitate cognitivă Probleme de identitate
Histrionic	Narcisism Submisivitate Labilitate emoțională
Narcisic	Narcisism
Evitant	Afiliere scăzută Anxietate
Dependent	Submisivitate Atașament nesigur
Obsesiv-compulsiv	Compulsivitate

Concluzii

Model dimensional vs. categorial

- DAPP-BQ utilizează un model dimensional - trăsăturile de personalitate sunt continue și nu pot fi clasificate strict în categorii discrete.
- Abordarea dimensională permite o evaluare mai precisă și mai flexibilă a tulburărilor de personalitate, reflectând mai bine complexitatea acestora.

Utilitate clinică

- Instrumentul identifică problematicile specifice ale clienților, oferind informații detaliate pentru elaborarea unui plan de tratament eficient.
- Este util nu doar pentru tulburările de personalitate, ci și pentru alte afecțiuni psihiatrice (ex. anxietate, dependențe).

Structură și validitate

- DAPP-BQ evaluează 18 dimensiuni ale personalității, grupate în patru factori principali, oferind o perspectivă comprehensivă asupra patologiei personalității.
- Are o bună consistență internă (α Cronbach între .82 și .90) și validitate confirmată prin analize statistice.

Concluzii

Adaptare la Contextul românesc

- Studiile au relevat particularități culturale, cum ar fi încadrarea narcisismului în factorul de comportament disocial, sublinind importanța adaptării instrumentului la populația locală.

Recomandări pentru utilizare

- Interpretarea rezultatelor trebuie să se bazeze pe conținutul scalei și nu pe denumirea acesteia, deoarece percepțiile pot varia.
- Scorurile ridicate indică o probabilitate crescută de comportamente asociate trăsăturii evaluate, necesitând atenție terapeutică specifică.

Aplicații practice

- DAPP-BQ este un instrument valoros atât în evaluarea clinică, cât și în cercetare, contribuind la o înțelegere mai profundă a tulburărilor de personalitate și la îmbunătățirea intervențiilor terapeutice.

Întrebări

Formular de feedback

Vă mulțumim!